

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: Állapotfelmérés és a KAP jövője 2013 után

(2008/C 44/17)

2007. május 10-én kelt, Dimitris DIMITRIADISHOZ intézett levelében az Európai Bizottság az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy készítsen véleményt az: *Állapotfelmérés és a KAP jövője 2013 után*.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2007. október 1-jén elfogadta véleményét. (Előadó: Adalbert KIENLE.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2007. október 24–25-én tartott 439. plenáris ülésén (az október 25-i ülésnapon) 116 szavazattal 2 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és következtetések

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság örömmel veszi, hogy az Európai Bizottságtól ilyen hamar felkérést kapott arra, hogy feltáró véleményt készítsen az „Állapotfelmérés és a Közös Agrárpolitika jövője 2013. után” témában.

1.2 A Közös Agrárpolitika 2003. évi reformjával mélyreható szemléletváltás történt. Erőteljesen korlátozták a szabályozó jellegű agrárpiaci beavatkozásokat, a közvetlen kifizetéseknek a termeléshez való kötése azóta inkább csak kivétel, és az EU bővítése ellenére csökkentették a KAP finanszírozását. Az EU ezzel lényegesen többet teljesített előre a nemzetközi agrárkereskedelem további liberalizációja érdekében, mint bármely versenytársa.

1.3 A mezőgazdasági termelők, csakúgy mint a feldolgozóipari vállalatok, jelenleg nehéz alkalmazkodási folyamat előtt állnak. Az EGSZB szerint legtöbbjük kész arra, hogy vállalkozó szellemmel és piacorientált módon kezelje az új keretfeltételeket, ha a reformok keretében tett ígéretek nem hiúsulnak meg, és adott a megfelelő tervezési és jogbiztonság. Ez annál is inkább igaz, mivel világszerte erőteljes az élelmiszerek és a megújuló energiák iránti kereslet, és újraértékelődik az ellátás biztonsága.

1.4 Az EGSZB szerint helyes, hogy az állapotfelmérés elsődleges feladatának a támogatásokra vonatkozó adminisztrációs előírásoknak és a feltételek alkalmazásának az egyszerűsítését, valamint a meglévő rendelkezéseknek a jövőbeli kihívásokhoz való, esetlegesen szükséges hozzáigazítását (lásd a 6.3. pontot) tekintjük.

1.5 A Közös Agrárpolitika 2013 utáni jövőjéről folytatott vitával összefüggésben az EGSZB úgy véli, hogy a KAP céljait (lásd az EK-Szerződés 33. cikkét) a jelenlegi körülményekhez és kihívásokhoz kell igazítani.

1.6 Az EU a mezőgazdaság európai modellje, valamint a multifunkcionalitás mellett teszi le voksát. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy ez nem hangolható össze minden további nélkül az egyre szélesebb körű liberalizációval, mivelhogy az európai társadalomnak a mezőgazdasággal szemben támasztott elvárásai magasak, és magasak is maradnak.

1.7 Az agrárkereskedelem megnyitása révén az agrárpiacok fokozott változékonyságával és instabilitásával kell számolni. Ugyanebbe az irányba hat az éghajlatváltozás. Ezért az EU-nak a jövőben is rendelkeznie kell az agrárpiacok stabilizálását segítő eszközökkel. Az EGSZB azonban az alternatív rendszerek megvitatását és kifejlesztését is támogatja.

1.8 A tej esetében a kvótaszabályozás lejártát általánosan 2015. március 31-re várják. Az EGSZB azonban felhívja a figyelmet arra, hogy számos természeti hátránnyal küzdő régió rá van utalva a tejtermelésre, ezért időszerű javaslatokat kell kidolgozni az említett területeken folyó termelés biztosítására.

1.9 Az EGSZB emellett utal „A kompenzációs támogatás változása a hátrányos helyzetű területeken 2010-től”⁽¹⁾ című jelenlegi véleményére, amely szerint a természeti hátránnyal küzdő területeket célirányos támogatásban kell részesíteni.

1.10 Az EGSZB meggyőződése, hogy a mezőgazdasági üzemeknek biztosított közvetlen kifizetések a jövőben is elkerülhetetlenek. A közvélemény általi elfogadás tartós biztosítása érdekében a közvetlen kifizetéseket funkciójukra összpontosítva kell megindokolni.

1.11 A mezőgazdaság multifunkcionalitásának biztosítása szempontjából tovább nő a 2. pillér (a vidékfejlesztési politika) jelentősége. Ezért az EGSZB a 2. pillér pénzügyi keretének bővítéséért száll síkra. Több példa igazolja, hogy a mezőgazdaságban és a vidéki területeken célirányos támogatással lehetőség van a munkahelyek megőrzésére vagy új munkahelyek teremtésére.

2. Bevezetés

2.1 Az EU 2007-ben büszkén tekinthet vissza 50 esztendőnyi sikeres európai integrációra. A Közös Agrárpolitika (KAP) a Római Szerződések 1958. január 1-jei hatálybalépése óta fontos eleme ennek az egyedülálló folyamatnak. Az agrárpolitika a mai napig az egyetlen teljes mértékben közösségi hatáskörbe tartozó terület.

⁽¹⁾ NAT/356.

2.2 Ezért örvendetes, hogy az EU polgárai túlnyomórészt kedvezően ítélik meg a mezőgazdaságot és a KAP-ot. Ez egyértelműen kiderül egy reprezentatív felmérésből⁽²⁾. Ezt a kedvező hozzáállást ki kellene használni a társadalom meggyőzésére arról, hogy a KAP által rendelkezésre bocsátott forrásokat társadalompolitikai szempontból jól fektették be. Kérjük, hogy a politika – megfelelő intézkedések és programok révén – hitelt érdemlő érveket szolgáltatasson.

2.3 A 2003. évi agrárreform (amelyet időközben a piac további területein végrehajtott reformok egészítenek ki) az összes addigi reformot messze túlhaladó mértékben módosította a KAP-ot.

2.3.1 A reform indoklása az volt, hogy határozottabb piacorientáltságra és a mezőgazdaság versenyképességének javítására van szükség. Érvként merült fel az is, hogy így könnyebb megvédeni a KAP-ot a WTO-tárgyalások keretében, és jobban meg lehet felelni a mezőgazdasági termeléssel szemben támasztott megváltozott társadalmi elvárásoknak.

2.4 Az agrárreformmal kapcsolatban politikai szinten ismét biztosították az érintetteket arról, hogy a reform lezárta után a mezőgazdasági termelők és a kapcsolódó vállalatok (a feldolgozás és az értékesítés területén) ismét bízhatnak a KAP eszközeinek tervezhetőségében. Erre a követelményre az EGSZB többször is nyomatékosan utalt.

2.5 2005 decemberében a 2007–2013 közötti időszakra szóló uniós költségvetéssel kapcsolatos egyeztetések során az Európai Tanács felszólította az Európai Bizottságot, hogy 2008/2009-ben a közösségi politikák minden szempontjára kitérve vizsgálja meg a kiadásokat és a bevételeket.

2.5.1 Már korábban tervbe volt véve a KAP-reform intézkedéseinek felülvizsgálata, az úgynevezett „állapotfelmérés” (*health check*). Az Európai Bizottság állítása szerint ez nem jelent újabb reformot. Sokkal inkább azt kell megvizsgálni, hogy milyen mértékben teljesültek a KAP-reform céljai, és mennyiben van szükség kiigazításokra.

2.6 A széles körű vita a tervek szerint már 2007. őszén elindul. November 20-ára az Európai Bizottság konkrét javaslatokat tartalmazó „közleményt” helyezett kilátásba. A megfelelő jogalkotási javaslatokat 2008. első felévére tervezik⁽³⁾. Az állapotfelméréstől függetlenül át kell gondolni, hogy a 2013. utáni időszakra milyen formában fejlesztendő tovább a KAP.

⁽²⁾ Eurobarometer 276: „Az európai polgárok, a mezőgazdaság és a Közös Agrárpolitika – 2006” (német nyelven: http://ec.europa.eu/agriculture/survey/index_de.htm).

A megkérdezettek 88 %-a úgy véli, hogy a mezőgazdaság és a vidéki területek fontosak Európa jövője szempontjából, 49 %-uk kedvezően ítéli meg a függetlenítést, és többen gondolják úgy, hogy a költségvetés KAP-ra fordított hányada megfelelő (45 %), mint amennyien sokallják (16 %) vagy keveslik (15 %). A megkérdezettek 58 %-a gondolja, hogy a mezőgazdaságra fordított eszközöknek nem kellene változnia (32 %) vagy növekednie kellene (26 %).

⁽³⁾ Mariann Fischer Boel európai biztos 2007. május 7-i beszéde az Európai Parlamentben (SPEECH/07/288).

3. A 2003. évi KAP-reform: mélyreható szemléletváltás

3.1 A KAP – már az Agenda 2000 keretében elhatározott – módosításait a 2003. júniusi agrárreformmal mélyreható szemléletváltás követte:

3.1.1 Az egyenkénti vállalati kifizetéseket függetlenítették a termeléstől. Ez a „függetlenítés” a reform központi eleme. Jelenleg a kifizetések mintegy 85 %-a függetlenített.

3.1.2 A közvetlen kifizetéseket („egységes támogatási rendszer”) összekapcsolták bizonyos környezetvédelmi, élelmiszerbiztonsági, állat- és növény-egészségügyi, valamint állatvédelmi normák betartásával („feltételeesség”).

3.1.3 Az agrárpiacokra irányuló, támogatások, raktározás vagy export-visszatérítések általi szabályozó beavatkozásokat erőteljesen korlátozták.

3.1.4 A mennyiség szabályozás még meglévő eszközeit (például a termelési kvótákat) a tervek szerint fokozatosan leépítik.

3.1.5 A KAP finanszírozását a bővítés és az új feladatok ellenére a 2007–2013 közötti időszakban 2006-hoz képest 7,8 %-kal csökkentik.

3.2 Az EGSZB utal rá, hogy ezáltal 2008-ban a KAP-ra fordított kiadások (az Európai Bizottság előzetes költségvetési terveze szerint 43,6 %) ⁽⁴⁾ az EU összköltségvetésében első alkalommal nem képezik majd a legnagyobb költségvetési tételt. Arra is emlékeztetünk, hogy 1997-ben a piactámogatási intézkedésekre fordított kiadások még 35 milliárd eurót tettek ki, ami az agrárköltségvetés 85 %-ának felelt meg. 2007-ben ugyanerre a célra már csak 5,7 milliárd eurót (13 %) irányoztak elő. Az export-visszatérítések finanszírozását a 2007. évre legfeljebb 1 milliárd euróra korlátozták, míg 1997-ben még 6 milliárd eurót fordítottak erre a célra ⁽⁴⁾.

3.3 A KAP finanszírozásának csökkentése az igénylésre jogosultak körének egyidejű (lényegében az EU-bővítés következményének tekinthető) bővülésével azt jelenti, hogy különféle intézkedéseknél megszorítások várhatók.

3.4 Az Európai Bizottság szerint a KAP reformjának egyik alapvető célja az volt, hogy a WTO-tárgyalásokon erősödjön az EU pozíciója az európai agrármodell védelmében. A KAP-reformmal az EU igen jelentős előteljesítést nyújtott. Az Európai Bizottság hangsúlyozza, hogy a WTO keretében zajló dohai tárgyalássorozatra eddig megfogalmazott ajánlatok összhangban vannak a 2003-as KAP-reformmal. Ebben a kérdésben eltérnek a vélemények.

⁽⁴⁾ Forrás: Európai Bizottság, költségvetési tervek.

3.5 Az EGSZB aggodalommal állapítja meg, hogy a KAP egyre inkább szétbomlik. A KAP nemzeti szintű megvalósításának különbségei a 2003-as reform révén jelentősen növekedtek. Ez pedig hatással van a belső piaci versenyre is.

4. Az európai mezőgazdaság alkalmazkodik az új keretfeltételekhez

4.1 Az EU-költségvetésről szóló, 2003. és 2005. évi európai tanácsi határozatok alapján a KAP az EU általános pénzügyi keretébe illeszkedik. Vannak világos, 2013-ig érvényben lévő politikai megállapodások. A mezőgazdasági termelőknek most időre van szükségük ahhoz, hogy alkalmazkodjanak a megváltozott keretfeltételekhez.

4.2 Az intézményes árak csökkentésének és a piactámogató intézkedések korlátozásának következményeképpen, valamint a piacoknak az importáru előtt való szélesebb körű megnyitása révén a termelői árak szintje 2000 és 2005 között az EU-15-ben reálértékben tovább csökkent ⁽⁵⁾.

4.3 A kifizetések termeléstől való függetlenítésétől az Európai Bizottság nemcsak azt várta, hogy sikerül stabilizálni a jövedelmeket ⁽⁶⁾, hanem azt is, hogy hozzá lehet járulni a mezőgazdasági jövedelmek helyzetének javításához ⁽⁷⁾. A jövedelmek 2005. és 2006. évi alakulása alapján ez az elképzelés egyelőre nem igazolható. 2007-ben azonban a jövedelmek növekedése várható, nem utolsósorban a mezőgazdasági nyersanyagok jelenlegi világszintű értéknövekedésének köszönhetően.

4.4 A 2003. évi KAP felülvizsgálatáról alkotott véleményében ⁽⁸⁾ az EGSZB világosan kimutatta, hogy a feltételeltési normák igazolásához erősen növekedni fognak a vállalkozások adminisztrációs és egyéb terhei. Gyakran drága beruházásokra is szükség van, például az állattartásban. A tapasztalatokból már most kiderül, hogy a kisebb és gazdaságilag gyengébb mezőgazdasági vállalkozók egy része úgy látja, hogy nem áll módjában megtenni a szükséges ráfordításokat, és ezért megszünteti tevékenységét.

4.5 A közvetlen kifizetések függetlenítésével a mezőgazdasági termelőknek optimálisan ki kellene használniuk a piaci esélyeket. A piachoz való alkalmazkodás gyakran beruházásokat tesz szükségessé, amelyek esetenként igen tőkeigényesek lehetnek, más esetekben azonban csak igen kevés pénzügyi beruházást, vizont annál több tanácsadás formájában adott támogatást igényelnek. Az üzemi átalakításokhoz és beruházásokhoz a 2. pillér biztosít támogatásokat. Az, hogy az agrárgazdaság – és mindenekelőtt a mezőgazdasági üzemek átvevői – mennyiben hajlandóak alkalmazkodni a megváltozott feltételekhez és elvégezni a szükséges beruházásokat, jelentős mértékben a politika megbízhatóságától függ.

⁽⁵⁾ Eurostat – „Producer price indices” (termelői árindeksek): növényi eredetű termékek esetében – 9,3 %, állati eredetű termékek esetében – 15,8 %.

⁽⁶⁾ DG Agri, Memo/03/10.

⁽⁷⁾ A közös agrárpolitika féldős értékelése, COM(2002) 394.

⁽⁸⁾ HL C 208., 2003.9.3., 64. o. – NAT/178 (2003. május 14.).

5. Az európai mezőgazdaságnak ki kell használnia saját lehetőségeit

5.1 Néhány hónapja az agrártermékek világpiacain erőteljes változások zajlanak, melyek háttérében az élelmiszerek, valamint a (mezőgazdaságból és erdőgazdálkodásból származó) megújuló nyersanyagok és a regeneratív energiák iránti világszerte erős kereslet áll. Így a mezőgazdasági termelők előtt általában véve több természeti és értékesítési lehetőség nyílik meg. Ebből az európai mezőgazdaság – a fejlődő országok mezőgazdaságához hasonlóan – egyértelműen profitálni fog. Az EGSZB azonban különösen fontosnak tartja, hogy a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási termelési lehetőségek fokozott kihasználása összhangban legyen a fenntarthatósági és ökológiai követelményekkel. Az EGSZB egyben felhívja a figyelmet arra, hogy a piacok várhatóan lényegesen nagyobb változékonysága jelentős kockázatokat is rejt magában.

5.2 A meglévő lehetőségek kihasználása azt jelenti, hogy számos mindennapi szükségletnek számító fontos termék vonatkozásában csökken a függőség. Ráadásul ezáltal jelentős mértékben hozzá lehet járulni az értéktérítés fokozásához a vidéki területeken, valamint a foglalkoztatáshoz a termelés, feldolgozás és az értékesítés valamennyi szakaszában.

5.3 Az olcsó fosszilis energián alapuló ellátást hosszú éveken át előnyösnek tekintették. A rendkívüli függőség és az erőteljes drágulás azt eredményezte, hogy időközben kritikusan mérlegeljük, vajon milyen következményei lesznek mindezeknek a mindennapi szükségletnek számító fontos termékek vonatkozásában. Az ellátás biztonsága – mind az energia, mind az élelmiszer esetében – annál inkább újraértékelődik, és új jelentőséget kap, ahogy világossá válik: nem kizárólag import révén szavatolható.

5.4 Az ENSZ-nek a globális éghajlatváltozásról szóló jelentése megerősíti a tudósok korábbi figyelmeztetéseit a globális felmelegedés hatásaival kapcsolatban. Ha sikerül is némileg visszafogni a globális felmelegedést, még akkor is súlyos következményekkel – például a szélsőséges időjárási viszonyok gyakoribbá válásával, aszályal, vízhiánnyal – kell számolni. Ez számos országban sújtja majd a mezőgazdaságot és az erdőgazdálkodást.

5.5 Az EGSZB örömmel veszi, hogy az EU fokozott tudatossággal kezeli a problémát, ami többek között a Római Szerződés aláírásának 50. évfordulója alkalmából kiadott nyilatkozatban (azaz a berlini nyilatkozatban) is kifejezésre jut. Az EGSZB úgy véli, hogy minden eszközzel támogatni kell az állam- és kormányfőknek az említett dokumentumban kinyilvánított szándékát, mely szerint vezető szerepet kell vállalni a szegénység és éhezés elleni küzdelemben, és közösen kell fellépni az éghajlat védelmében. Az EU-15 országainak mezőgazdasága 1990 és 2004 között 16 %-kal csökkentette részarányát az éghajlatot befolyásoló kibocsátásokban ⁽⁹⁾, a további csökkentés érdekében azonban még több erőfeszítésre van szükség.

⁽⁹⁾ 2006/9. sz. EEA-jelentés: *Greenhouse gas emission trends and projections in Europe 2006*.

5.6 A CO₂-kibocsátás erőteljes csökkentésének kényszere a – például agrártermékekkel való – áruellátásban is a gondolkodásmód megváltozásához kell, hogy vezessen. Az áruszállítás gyors terjedése a CO₂-kibocsátás növekedésének egyik legfontosabb oka. A környezetvédelmi szempontból megkérdőjelezhető áruszállításra (ilyen például a Dél-Amerikából légi úton történő alma- és spárgaszállítás) gazdasági szempontból még az erősen növekvő energiaárak mellett is alig nehezedik majd nyomás. Az olyan élelmiszerral és energiával való fokozott ellátás kérdését, amelyhez nincs szükség hosszú szállítási útvonalakra, feltétlenül újra kell értékelni. Számos sikeres példa igazolja, hogy ez mind a környezetvédelem, mind a foglalkoztatás szempontjából éppen a vidéki területeken valósítható meg könnyen.

5.7 Az állam- és kormányfők 2007. márciusi brüsszeli határozata, mely szerint 2020-ra az EU energiafelhasználásának 20 %-át megújuló energiaforrásokból kell fedezni, fontos hozzájárulás a CO₂-kibocsátás csökkentéséhez. A célt csak a biomassza fokozott felhasználásával lehet elérni. Az EGSZB több ízben utalt rá, hogy a mezőgazdasági termelők és az erdészek hajlandók és képesek is a biomasszát mint nyersanyagot lényegesen nagyobb mennyiségben rendelkezésre bocsátani. A termelékenység fokozásában, illetve a parlagterületek használatában különböző elemzések tanúsága szerint számtalan lehetőség rejlik ⁽¹⁰⁾.

5.7.1 A gabonapiacok tehermentesítésére jó eszköznek bizonyult a területpihentetés. Azonban a 2003. évi reform és a bioüzemanyagok termelésére alkalmas mezőgazdasági nyersanyagok iránti kereslet megváltoztatta a körülményeket. Ezért az EGSZB támogatja a területpihentetés megszüntetésére irányuló terveket. Garantálni kell azonban, hogy nem lépnek fel ökológiailag negatív hatások, illetve hogy az ilyen hatásokat kiegyenlítik. Az Európai Bizottságnak mielőbb elő kellene terjesztenie a megfelelő tanulmányokat és javaslatokat.

6. Állapotfelmérés

6.1 A KAP 2003-as reformjáról hozott határozatokkal, valamint a 2007–2013 közötti uniós költségvetésre (pénzügyi terv) vonatkozó meg egyezéssel együtt felülvizsgálati előírások is születtek. A KAP-reform tervezett felülvizsgálatát állapotfelmérés (*health check*) néven emlegetik. Az ezzel kapcsolatos közlemény 2007. november 20-ra, a megfelelő jogalkotási javaslatok pedig 2008 tavaszára várhatók. Az EGSZB felkérést fog kapni az ügyben.

6.2 Az EGSZB utal rá, hogy az Európai Tanács mind 2002. decemberében, mind pedig a 2005-ös pénzügyi tervvel kapcsolatos határozatokban olyan megállapításokat tett, amelyek értelmében az uniós agrárköltségvetés csakúgy, mint az agrárpolitikai

intézkedések, 2013-ig érvényben maradnak. Ennek háttérében bizonyára többek között az áll, hogy az előző félidei felülvizsgálatkor alkalmazott eljárást sokan a bizalmukkal való visszaélésként érzékelték: felülvizsgálat lett beharangozva, a valóságban azonban a KAP történetének legmélyrehatóbb reformjáról született döntés.

6.3 Az állapotfelmérés feladata, hogy felmérje, mennyiben sikerült elérni a KAP-reform céljait. Mindenekelőtt azt kell megvizsgálni, hol van szükség a meglévő előírások kiigazítására annak érdekében, hogy

- egyszerűsíteni és könnyíteni lehessen a végrehajtást, valamint hogy
- el lehessen hártani az egyeztetett reformintézkedések célirányos megvalósításának akadályait.

Az EGSZB szerint a teljes értékteremtési láncot – tehát a termelést, a feldolgozást és az értékesítést is – figyelembe kell venni.

6.4 Az EGSZB szerint az állapotfelmérés során az üzemeknek járó kifizetésekkel kapcsolatos adminisztrációs előírások alapos felülvizsgálatára, valamint a feltételesség megvalósítására kellene helyezni a hangsúlyt. Az Európai Bizottság eddig nyilvánosságra hozott utalásai ilyen konkrét egyszerűsítések irányába mutatnak. Annak érdekében azonban, hogy a feltételesség ne legyen állandó vita tárgya, az EGSZB szerint az is fontos, hogy a mezőgazdasági termelők elismerjék a feltételesség elvét.

6.5 A mezőgazdaságban sokakban megfogalmazódik a kérdés, vajon az állapotfelmérés keretében nem törekednek-e mégis alapvető reformok végrehajtására – például a függetlenített közvetlen kifizetések rendszerében vagy a már megreformált piacszervezések vonatkozásában. Az EGSZB ennek kapcsán határozottan ajánlja, hogy az Európai Bizottság világos kijelentésekkel oszlassa el az ilyen jellegű kétségeket.

6.6 A 2003. évi KAP-reform arról biztosította a mezőgazdasági termelőket, hogy 2013. végéig megbízhatnak a reform által módosított keretfeltételekben. Ennek elviekben valamennyi reformintézkedésre érvényesnek kell lennie.

6.7 Támogatja viszont az Európai Bizottságnak azt a szándékát, hogy időben és mihamarabb átfogó állásfoglalás szülessen „a KAP 2013 utáni jövőjével” összefüggésben szükséges intézkedésekről. Ez például a tejkvóta-szabályozás 2015. március 31-i lejártára és az export-visszatérítések megszüntetésének következményeire vonatkozik. Hasonlóan fontos, hogy még a következő pénzügyi tervről szóló viták előtt hitelt érdemlően kimutassák, miért szükséges az egész EU érdekében, hogy 2013. után is legyen megfelelő pénzügyi eszközökkel ellátott, működőképes KAP.

⁽¹⁰⁾ Az Európai Bizottság közleménye: „A bioüzemanyagokra vonatkozó uniós stratégia” SEC(2006) 142; *Nachhaltige Biomassennutzungsstrategien im europäischen Kontext* [Fenntartható biomassza-felhasználási stratégiák európai kontextusban], Institut für Energetik und Umwelt, Lipcse; *How much bioenergy can Europe produce without harming the environment?* [Mennyi bioenergiát termelhet Európa a környezet károsítása nélkül?], Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA), 2006/7. sz. jelentés.

6.8 Az EGSZB arra is felhívja a figyelmet, hogy az új tagállamok elvárják: 2013. után náluk is teljes mértékben alkalmazhatók legyenek a KAP eszközei. Az állapotfelmérés jó alkalom annak felülvizsgálatára, nincs-e még tennivaló ezen a téren.

7. Néhány gondolat a KAP jövőjéről

7.1 A KAP alapját az EK-Szerződés 33. cikkében meghatározott célok képezik: megfelelő életszínvonal biztosítása a mezőgazdaságból élők számára, a piacok stabilizálása, a folyamatos ellátás biztosítása, gondoskodás a fogyasztók elfogadható ár ellenében történő ellátásáról, valamint a mezőgazdaság termelékenységének fokozása.

7.1.1 A KAP megvalósítása szempontjából fontosak továbbá a környezetvédelemre, a fogyasztóvédelemre és a kohézióra irányuló, utólag meghatározott szerződési rendelkezések.

7.1.2 Az EGSZB szorgalmazza, hogy az EK-Szerződésben meghatározott KAP-célokat igazítsák a mai, megváltozott körülményekhez. Fontos, hogy a KAP céljai összhangban legyenek az európai mezőgazdaság multifunkcionális feladataival, és megfeleljenek az új kihívásoknak.

7.1.3 A KAP a sikeres európai integrációs folyamatban mind-ezidáig döntő és nélkülözhetetlen szerepet játszott. A KAP fontos elemeinek tagállami hatáskörbe történő visszahelyezésére irányuló elgondolások nem tekinthetők használható megközelítésnek az európai mezőgazdaság előtt álló új kihívások kezeléséhez. Az egyre szélesebb körű globalizáció és az éghajlatváltozás valószínű következményei még inkább szükségessé teszik a közös fellépést.

7.1.4 Egyre inkább ki fog éleződni az az elhúzódó konfliktus, amely szorításában tartja az európai mezőgazdaságot (lásd a KAP jövőjéről szóló EGSZB-véleményt⁽¹¹⁾): egyfelől a termeléssel szembeni magas igények, másfelől az az elvárás, hogy a mezőgazdasági üzemek nemzetközi szinten versenyképesek legyenek.

7.1.5 Az agrárpiacok további liberalizációja (WTO, kétoldalú egyezmények) még nagyobb versenyt jelent. A szélsőséges időjárási viszonyok gyakoribbá válása bizonytalanabbá teszi a mezőgazdasági termelést. A társadalom azonban továbbra is elvárja a kiváló minőségű és biztonságos élelmiszerrel való biztos ellátást, a természeti erőforrások körültekintő kezelését, az odafigyelést az állatokkal való bánásmódban és a táj szépségének megőrzését. Mindezek biztosítása a KAP számára állandó kihívást jelent, mivel a piac csak részben vagy egyáltalán nem honorálja ezeket az erőfeszítéseket.

7.2 Európai agrármodell – elképzelés és valóság

7.2.1 Az európai agrármodell a gazdaság- és társadalompolitika önálló európai útjának része. Fontos, hogy a mezőgazdasági termelők változó gazdasági keretfeltételek mellett is képesek legyenek fenntarthatóan teljesíteni a társadalom által elvárt multifunkcionális szolgáltatásokat.

7.2.2 Az európai agrármodell konszolidációját célzó politikáról szóló véleményében⁽¹²⁾ az EGSZB kiemelte, hogy az európai agrármodellhez való ragaszkodás nem mond ellent annak, hogy az európai mezőgazdaságnak alkalmazkodnia kell a változó gazdasági keretfeltételekhez. Hangsúlyozta továbbá, hogy az EU számára a WTO kereskedelmi tárgyalás után is biztosítani kell a szükséges agrárpolitikai mozgásteret.

7.2.3 Az EU kitart az európai agrármodell mellett. Különösen kifejező a mezőgazdasági miniszterek 1997-ben, Luxemburgban kiadott egyhangú szándéknyilatkozata, mely szerint az európai mezőgazdaság

- legyen fenntartható és versenyképes,
- legyen képes a táj gondozására és a természet megőrzésére,
- lényegesen járuljon hozzá a vidéki területek vitalitásához,
- feleljen meg a fogyasztók céljainak és elvárásainak az élelmiszer-minőség és -biztonság, a környezetvédelem és az állatvédelem szempontjából.

Hasonlóan fontos utalni a szintén 1997-es luxemburgi Európai Tanácsra, amely megállapította, hogy az európai mezőgazdaság olyan multifunkcionális, fenntartható és versenyképes gazdasági ágazat kell, hogy legyen, amely az Unió teljes területére – ezen belül a sajátos problémákkal küzdő régiókra is – kiterjed.

7.2.4 Az EGSZB azonban kritikusan megállapítja, hogy inkább egyre nő a diszkrépancia egyfelől az európai agrármodell melletti állásfoglalások és az európai mezőgazdaság multifunkcionalitása, másfelől a mezőgazdasági üzemek által érzékelt mindennapi valóság között.

7.2.5 A 2004-es és 2007-es bővítések révén az EU mezőgazdaságában még nagyobbak lettek az üzemi struktúrák és a termelési feltételek különbözőségei. Még kevésbé mondhatjuk, hogy a mezőgazdaságra az **egyféleség** jellemző: inkább csak fokozódott a változatosság. Az EGSZB szerint ez nem kérdőjelezi meg az európai agrármodellt mint az európai mezőgazdaság multifunkcionalitása biztosításának szükséges alapját.

7.2.6 Az európai agrármodellnek az EGSZB szerint csak akkor lehet sikeres jövője, ha biztosítható az egyensúly a gazdasági, társadalmi és ökológiai célok között. Ahogy már a KAP jövőjéről szóló EGSZB-vélemény is megállapította, lehetetlenség olyan mezőgazdaságra törekedni, amely

- képes a (gyakran torz) világgpiaci feltételeknek megfelelően termelni (még hozzá lehetőleg pénzügyi támogatás nélkül),

⁽¹¹⁾ HL C 125., 2002.5.27., 87–99. o. – NAT/122.

⁽¹²⁾ HLC 368., 1999.12.20., 76–86. o. – NAT/028.

- ugyanakkor a termeléssel szemben támasztott minden elvárásnak megfelel (minőség, biztonság, a természetes erőforrások kímélete, állatjólét stb.), és az európai költségekkel is megbirkózik,
- mindemellett vonzó béreket kínáló, modern munkaerőpiacot biztosít, melyet a foglalkoztatás, a biztonság, a képzés és a továbbképzés magas színvonala jellemez.

7.2.7 Az EGSZB számára egyértelmű, hogy a WTO-ból és a kétoldalú kereskedelmi egyezményekből adódó széles körű liberalizációs lépések erősítik a verseny okozta nyomást. A mezőgazdasági termelésre és a feldolgozásra vonatkozó szigorú európai uniós szabályok és normák többnyire olyan költségekkel járnak, amelyek a harmadik országokból származó versenytársak előtt ismeretlenek – és akkor még nem szóltunk az ilyen versenytársakat illető egyéb pénzügyi előnyökről. E tények egyértelműen feszült viszonyban állnak az európai mezőgazdaság multifunkcionális feladataival, és a jövőbeli KAP irányvonala és eszköztára szempontjából is kulcskérdést jelentenek.

7.3 A KAP alapvető eszközeire a jövőben is szükség van

7.3.1 Az EK-Szerződés 33. cikkében meghatározott célok cselekvésre köteleznek. Ahogy azt az elmúlt évek egyértelműen megmutatták, világszerte a szélsőséges időjárási viszonyok egyre gyakoribb előfordulásával kell számolnunk. Ez erősen befolyásolja a mezőgazdasági termelést, ami a piacok instabilitásának fokozódását valószínűsíti. Annál fontosabb, hogy körütekintően mérlegeljük: mely eszközöket kell megőrizni, illetve továbbfejleszteni.

7.3.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a KAP 2003-as reformjának elhatározásakor semmiképpen sem az volt a kiindulópont, hogy a KAP egyes fontos elemei néhány év elteltével feleslegessé válnak. Nem feltételezhető, hogy az európai mezőgazdaság versenyhelyzete vagy a társadalomnak a mezőgazdasági termeléssel szembeni elvárásai az elkövetkező öt évben olyan alapvetően megváltoznak, hogy a KAP és a KAP-eszközök háttérben álló érvek jelentőségüket vesztenék. Ellenkezőleg: a KAP-pal szemben új elvárások fognak megfogalmazódni.

7.3.3 Különösen igaz ez a vidékfejlesztési politikára is (2. pillér). Az EGSZB több alkalommal és határozottan a megfelelő finanszírozás mellett foglalt állást. A 2. pillérhez kapcsolódó intézkedések azonban nem helyettesíthetik majd a piac stabilizálását célzó, 1. pillérhez kapcsolódó intézkedéseket és a közvetlen kifizetéseket. Ez utóbbira a KAP szempontjából 2013. után is fontos szerep hárul. Ennek megfelelően az EGSZB ellenezné a vidékfejlesztési alap (2. pillér) kockázat- és válságkezelési intézkedésekre történő felhasználását is (ld. COM(2005) 74 final).

7.3.4 Az EGSZB megerősíti álláspontját, mely szerint a közösségi feladatok teljesítése érdekében rendelkezésre kell bocsátani a szükséges pénzügyi eszközöket. Ezért még fontosabb, hogy a jövőbeli EU-költségvetésről 2009-ben tartandó vita előkészítésekként érhetővé tegyünk a nyilvánosság számára az eredményes Közös Agrárpolitikával szembeni jövőbeli elvárásokat.

7.3.5 Az EGSZB több alkalommal is nyomatékosan állást foglalt egy működőképes KAP mellett. A KAP megszüntetésére irányuló követelések továbbra is elhajló vélemények. Fel kell azonban lépni azon tendenciák ellen, amelyek célja a KAP olyan, lényeges részeinek tagállami hatáskörbe való visszahelyezése, amelyeket – jó okkal – kizárólag közösségi feladatként hajtanak végre.

7.4 Közös piacszervezés

7.4.1 A tapasztalatok azt mutatják, hogy az agrárpiacok különösen hajlamosak az áringadozásra. A nagy áringadozások gyakran vaklámát idéznek elő, amely komoly veszteséget okozhat, és hosszabb távon a fogyasztók számára sem kedvező.

7.4.2 Az EGSZB szerint a jövőben fokozottan igazak lesznek azok a megállapítások, amelyekkel neves agrárközgazdászok 1997-ben, az Európai Bizottság megbízásából készített tanulmányukban (*Towards a common agricultural and rural policy for Europe* ⁽¹³⁾) az agrárpiacok stabilizálását indokolták:

- komoly kockázatok az időjárástól való függőség miatt,
- jelentős, nem likvid állóeszközzel és földtulajdonnal, ugyanakkor korlátozott rendelkezési lehetőségekkel rendelkező számos kisüzem szórványos térbeli eloszlása,
- meglehetősen merev függés az évszakokhoz kötött és biológiailag meghatározott fejlődési, illetve növekedési folyamatoktól,
- a rendszeres árukínálat kötelezettsége a mindennapi szükségletnek számító termékek terén.

7.4.3 A nemzetközi agrárpiacok időközbeni alakulása nem gyengítette a piac stabilizálását célzó intézkedések mellett szóló érveket. Sokkal inkább új kihívásokkal kell számolni. Ezért az EGSZB ajánlja, hogy a jövőben a piac stabilizálását célzó, már létező eszközök liberalizációjával vagy felszámolásával kapcsolatos lépések mindegyike alapos vizsgálat tárgya legyen, megfelelően elemezve a lehetséges hatásokat.

7.4.4 Az 1999-es és 2003-as agrárreform alapvetően közelebb hozta a piacok közös szervezésének liberalizációját: csökkentek az intézményes árak (például az intervenció és irányárak), megszűntek az intervenció szabályozások, csökkentek a tárolásiköltség-pótlékok és függetlenítették a termelésalapú közvetlen kifizetéseket. Ez a reformfolyamat 2004-ben a dohány, az olajbogyó, a pamut és a komló, 2005-ben a cukor, 2007-ben pedig a zöldség és gyümölcs esetében folytatódott. A borpiac közös szervezése vita tárgyát képezi.

⁽¹³⁾ European Economy, 97/5. sz.

7.4.5 A WTO dohai tárgyalássorozatának lezárta új helyzet elé fogja állítani az uniós agrárpiacokat – már akkor is, ha a tárgyalásokat az eddigi engedmények alapján zárják le (például: az export-visszatérítések megszüntetése 2013-ig, a még meglévő vámtételek 35–60 %-os csökkentése). Az Európai Bizottság számításai szerint ez az európai mezőgazdaság számára mintegy 20 milliárd eurós veszteséget jelent.

7.4.6 A multifunkcionalitás vállalása és az EK-Szerződés 33. cikkén alapuló kötelezettségek az EGSZB véleménye szerint a jövőben is olyan intézkedéseket tesznek szükségessé,

- amelyek segítségével kezelni lehet az agrárpiacok fokozódó instabilitásának kockázatait,
- amelyek szavatolni tudják, hogy az uniós követelményeknek nem megfelelő termékek behozatala nem teszi értelmetlenné a szigorú normákon alapuló termelést,
- és amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a jövőben is biztosított legyen a változatos élelmiszerkínálat.

7.4.7 Az EGSZB utal rá, hogy az uniós piacok már évek óta a világ legnyitottabb piacihoz sorolhatók. Az EU a fejlődő és feltörekvő országok számára is messze a legnyitottabb felvevőpiacot jelenti. Ezek az országok vámentesen vagy alacsony vámköltséggel több agrárterméket hoznak be az EU-ba, mint az USA-ba és Kanadába, Japánba, Ausztráliába és Új-Zélandba együtt. Vitát kell indítani azon agrártermékek, illetve élelmiszerek importjáról, amelyeket az EU társadalma számára elfogadhatatlan körülmények között termeltek és dolgoztak fel.

7.4.8 Az EGSZB szerint – ha a piac fejlődése szükségessé teszi – a jövőben is rendelkezésre kell állniuk a közösségi preferenciáknak és a piac tehermentesítését szolgáló hatékony intézkedéseknek, például raktározás formájában. A raktározás a válsághelyzetek megelőzésében is szerepet játszik. Mindezen nem mutatkoztak egyéb meggyőző lehetőségek, amelyekkel a mezőgazdasági termelők képesek lennének megvédeni magukat az agrárpiacok instabilitása ellen. Az EGSZB javasolja az európai viszonyokhoz illő lehetséges modellek mérlegelését egyes országok – például az USA és Kanada – tapasztalatai alapján. Biztosítani kell, hogy az EU továbbra is jó minőségű, biztonságos élelmiszert gyártson polgárai számára, ez azonban csak akkor lesz lehetséges, ha a mezőgazdasági termelők olyan jövedelemre tesznek szert, amely lehetővé teszi számukra és ösztönzi is őket, hogy továbbra is mezőgazdasággal foglalkozzanak.

7.4.9 Az EU-nak eddig nem sikerült elérnie, hogy a WTO dohai tárgyalássorozatának keretében a „nem kereskedelmi vonatkozású célok” (környezetvédelmi és szociális normák, állatvédelem) is szóba kerüljenek. Az EGSZB elvárja, hogy az Európai Bizottság a most zajló WTO-tárgyalások során nyomatékosan kérje e szempontok bevonását. A közvetlen kifizetések önmagukban nem lesznek elegendők a szigorú normákhoz kötött termelés hosszabb távú biztosításához. Amíg a globális

versenyben a termelési körülmények és normák szempontjából jelentős eltérések vannak, nélkülözhetetlen a megfelelő külső védelem. Nem szabad, hogy ezt egy rövid távon gondolkodó politika aláássa. Ilyen szempontból aggasztó például az EU legutóbbi ajánlata az AKCS-országoknak (vámmentes behozatal). Fontos, hogy az EU a jövőben – különösen a kétoldalú megállapodások keretében – bizonyos minimális normák betartásától tegye függővé a mezőgazdasági termékekre vonatkozó további kereskedelmi kedvezményeket.

7.4.10 Az „export-visszatérítések” mint piacszerzési eszköz időközben igen korlátozott alkalmazása világosan mutatja, hogy egy jövőbeli piaci válsághelyzetben mit jelenthet a javasolt eltörlés. Az EGSZB elvárja, hogy az Európai Bizottság végre átfogó elemzést terjesszen elő arról, milyen következménnyel kell számolnia az EU mezőgazdasági rendszerének, ha eltörlik az export-visszatérítéseket.

7.4.11 Az élelmiszertermelés minden szakaszára érvényes szigorú normák fokozott tudatosítása hozzájárulhat a piaci bevételek javításához. Ez a jövőben egyre fontosabb lesz az európai agrárium számára. Az EGSZB javasolja, hogy a tájékoztató és reklámkampányok hatásos támogatást kapjanak az uniós forrásokból. Szükséges egyben, hogy az Európai Bizottság a WTO-tárgyalások során határozottan síkra szálljon a termékek címkéjén szereplő földrajzi nevek megfelelő védelméért.

7.4.12 A KAP jövőjéről szóló véleményében az EGSZB részletesen foglalkozott a „kínálatszabályozás” kérdéskörével. Megállapította, hogy a mennyiségre vonatkozó szabályozások fontos szerepet játszhatnak. Kétségtelen azonban, hogy a tejkvóta az utóbbi években egyre jobban veszített jelentőségéből.

7.4.13 Egy 2002-es tanulmányban ⁽¹⁴⁾ az Európai Bizottság megállapította, hogy a tejkvótából való kilépés az EU-15-ben a mezőgazdasági termelők jövedelmének több mint 7 milliárd eurós csökkenéséhez vezetne. A tejtermelés 12 %-kal nőne, az árak több mint 35 %-kal zuhannának. A tejtermelésben üzemi és regionális jellegű átrendeződések lennének várhatóak. Amíg nem egyértelmű, hogy hogyan lehet kompenzálni ezeket a hatásokat, nem volna szabad végleges döntéseket hozni a tejtermelő ágazatbeli mennyiségirányítási rendszerekről.

7.4.14 Az Európai Unió Mezőgazdasági Tanácsának a 2003-as KAP-reformra vonatkozó határozata alapján a tejkvótaszabályozás 2015-ben lejár. Az Európai Bizottság szerint ez a határozat semmiképpen sem módosítható. Egyébként a Mezőgazdasági Tanácsban sem várható minősített többség a hosszabítás érdekében. A tejtermelés jelentősége – különösen számos hátrányos helyzetű régió gazdaságának fenntartása szempontjából – igen nagy, ezért fel kell deríteni a kvótaszabályozás lejárta hatásait és szükséges következményeit. Ezért az EGSZB szerint – a termelés biztosítása végett – sürgősen ki kell dolgozni egy jövőprogramot kifejezetten a tejkvóta-szabályozás lejárta miatt hátrányos helyzetbe kerülő régiók számára.

⁽¹⁴⁾ SEC(2002) 789, az Európai Bizottság „Jelentés a tejkvótáról” című munkadokumentuma.

7.4.15 A mezőgazdasági termelés és az állattenyésztés nélkül számos természeti hátránnyal küzdő régiót az a veszély fenyeget, hogy elveszíti gazdasági teherbíró képességét. Az EGSZB szerint ezért alaposan meg kell vizsgálni a mezőgazdaság 2013. utáni jövőjét az egyes régiókra és területekre vonatkozóan, hogy az ágazat felkészülten nézzen szembe az előtte álló kihívásokkal és változásokkal.

7.5 Közvetlen kifizetések a mezőgazdasági üzemek részére

7.5.1 A közvetlen kifizetések az 1992-es KAP-reform óta a KAP központi és nélkülözhetetlen eszközévé fejlődtek, főleg mivel a piaci bevételek önmagukban gyakran messze nem elegendők a megfelelő életszínvonal és gazdálkodás biztosításához. Figyelembe kell venni azt a tény is, hogy a mezőgazdasági üzemek:

- az árcsökkenések miatt – a piaci bevételek mellett – már nem tudják fedezni termékeik nagy részének költségeit,
- azzal, hogy a földet szigorú termelési követelményeknek megfelelően művelik, gyakran költségigényesebb módon dolgoznak, mint a hasonló termelőtevékenységet folytató EU-n kívüli üzemek, és a társadalom által elvárt, közérdekű szolgáltatásokat nyújtanak,
- a hátrányos helyzetű régiókban kárpótlást kapnak a természeti nehézségeikért.

7.5.2 Az EGSZB szerint a jövőre nézve elengedhetetlen a közvetlen kifizetések rendeltetésorientált elvének alkalmazása és ezeknek a KAP-eszközöknek a fenntartható biztosítása. Az általános elfogadottság érdekében a közvetlen kifizetések minden egyes módozatát megfelelően meg kell indokolni.

7.5.3 Ezért szeretné az EGSZB, hogy világosan megkülönböztessük a közvetlen kifizetések különféle módozatait. Az 1992-ben, az árcsökkenések következményeként bevezetett közvetlen kifizetéseknek a jövőben azon teljesítményeket kell megtéríteniük, amelyek költségeit nem lehet a piaci árakkal fedezni. Más szerepet játszanak tehát, mint a specifikus környezetvédelmi programok keretében megállapított támogatások, amelyekkel a jövőben is a különleges környezetvédelmi teljesítményeket térítik meg a 2. pillérhez tartozó ösztönzők révén, vagy mint a természeti hátrányok kiegyenlítésére szolgáló kifizetések (kompenzációs támogatás).

7.5.4 Ezek a 2003-as KAP-reform óta messzemenően függetlenített közvetlen kifizetések jelenleg – és az EGSZB szerint különösen a jövőben – kulcsszerepet játszanak az európai mezőgazdaság multifunkcionális feladatainak biztosításában. A például környezet- és állatvédelmi megfontolásokból, illetve az élelmiszerbiztonság érdekében a termeléssel szemben támasztott szigorú előírások figyelembevétele olyan költségekkel jár, amelyek a harmadik országokból származó versenytársakat általában nem terhelik. Ugyanakkor olyan szolgáltatásokról van szó, amelyeket a társadalom elvár, a piac azonban az adott versenyfeltételek mellett csak elégtelen mértékben jutalmaz. A célirányos közvetlen kifizetések révén – most az „egységes támogatási rendszer” formájában – történő kompenzáció az EGSZB szerint az 1. pillér vitathatatlan feladata kell, hogy maradjon.

7.5.5 A korábban termékfüggő támogatások az „egységes támogatási rendszerben” már 85 %-ban függetlenítettek. A kifizetés a feltételeesség keretében érvényes előírások betartásához kötődik. Az EGSZB örömmel veszi, hogy az Európai Bizottság javaslatokat tett a gyakorlatban felmerült nehézségek kiküszöbölésére.

7.5.6 A jövő szempontjából fontos, hogy ezeket a kifizetéseket sem az alapelképzelést, sem az összeget tekintve ne vonják kétségbe, és hogy egy kielégítő pénzügyi bázis biztosított maradjon. Fontos, hogy ezek a kifizetések a társadalom számára kellően és alaposan megindokolhatók legyenek. Csak így lehet az agrárkifizetéseket 2013 után akár a jelenlegi volumenükben is fenntartani.

7.6 Vidékfejlesztési politika

7.6.1 Az EU területének 90 %-a vidéki terület. A területhasznosítás legnagyobb részéért a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás felelős. Az EU értéktermelésében való mintegy 15 %-os részesedésével az élelmiszerlánc az Eurostat szerint a harmadik legnagyobb foglalkoztatási terület.

7.6.2 „A vidékfejlesztés mint a munkahelyteremtés és növekedés eszköze” című, 2006. márciusi európai bizottsági Newsletter megállapítja, hogy a KAP nélkül az EU-ban számos vidéki terület jelentős gazdasági, társadalmi és ökológiai gonddal szembeülné. Kiemeli, hogy mindenekelőtt a vidékfejlesztési intézkedések játszhatnak fontos szerepet a vidéki területek jólétének támogatásában és megőrzésében. Az EGSZB utal az Európai Vidékfejlesztési Mezőgazdasági Alapból (EVMFA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló véleményére⁽¹⁵⁾, amelyben többek között az alábbiakat állapítja meg: „ha ezeken a területeken a gazdasági és szociális fenntarthatóság biztosítása a cél, akkor Európa teljes területén figyelembe kell venni a közös agrárpolitika, illetve a két pillér hozzáadátát a munkahelyek – innováción alapuló, versenyképes mezőgazdasági és/vagy nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése révén történő – fenntartása vagy teremtése szempontjából.”

7.6.3 A vidéki területekre jellemző munkanélküliségről szóló, az Európai Bizottság megbízásából készült tanulmány (*Study on Employment in Rural Areas*, 2006. május) eredményeit az EGSZB riasztónak tartja. A tanulmány úgy véli, hogy 2000. és 2014. között az EU-15-ben a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma 4–5 millióval, az új tagállamokban pedig (Romániát és Bulgáriát is beleértve) további 3–6 millióval csökken.

7.6.4 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy egy átfogó vidékfejlesztési politikához ágazatokon átnyúló megközelítésre van szükség. A KAP 2. pilléréként kialakított vidékfejlesztési támogatás a tematikus programból adódóan saját, önálló szerepet kell, hogy betöltsön, ezért nem helyettesítheti a vidéki régiók fejlesztésére és erősítésére irányuló egyéb eszközöket. Az EU foglalkoztatási stratégiája megoszthatatlan egység, és magában kell foglalnia a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási munkahelyek számának megőrzését és növelését.

⁽¹⁵⁾ HLC 234., 2005.9.22., 32–40. o. – NAT/256.

7.6.5 Az EGSZB utal az *Euronatur* környezetvédelmi alapítvány *Arbeit und Einkommen in und durch die Landwirtschaft* [Munka és jövedelem a mezőgazdaságban és a mezőgazdaság révén] című friss tanulmányára, amely Hohenlohe régió példájával igazolja: a nemzetközivé vált agrárpiacon, a fokozott verseny és a koncentrált feldolgozás ellenére elérhető, hogy a mezőgazdasági munkahelyek száma nemhogy ne csökkenjen, hanem a termelés és értékesítés diverzifikálása révén még növekedjen is. A támogatási eszközök célirányos alkalmazásával a vidéki területeken a foglalkoztatás szempontjából jelentős gazdasági és strukturális hatás érhető el.

7.6.6 „A vidékfejlesztés támogatására irányuló EU-politika” közvetlenül kapcsolódik a KAP-hoz, és a mezőgazdaságra és erdőgazdálkodásra irányuló eszközként értendő. Az EGSZB fontos célkitűzésnek tekinti e koncepció fenntarthatóságát és a KAP mindkét pillérének koherens megvalósítását. A versenyképesség erősítése, a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás környezetvédelmi teljesítményeinek értékelése és a vidéki területi struktúrák javítását szolgáló hídszerep csupa olyan stratégiai elem, amely nélkülözhetetlen módon egészíti ki a KAP 1. pilléréhez tartozó eszközöket.

7.6.7 A vidékfejlesztési támogatás finanszírozása formálisan egy önálló alap révén különbözik az 1. pillértől, ami csak kiemeli a reform által újjáalakított politika jelentőségét. A 2007–2013-as pénzügyi tervről folytatott tárgyalások eredményei a 2. pillér alulfinanszírozásához vezettek, amit az EGSZB számos véleményében bírált. Az EGSZB szerint meg kell tartani a KAP különböző funkcióit. Az 1. pillérrel kapcsolatos közvetlen kifizetésének modulációjának terén tett további lépéseknek összhangban kell lenniük ezzel a követelménnyel. Amennyiben ennek következtében a KAP 1. pillérétől pénzügyi eszközök kerülnek át a 2. pillérhez, az csak azzal a feltétellel történhet, hogy ezekkel a pénzügyi eszközökkel a mezőgazdaság multifunkcionális feladatainak biztosítására irányuló intézkedé-

seket támogatják. Ez jelentősen hozzájárul a foglalkoztatáshoz a vidéki területeken.

7.6.8 Az EGSZB javasolja, hogy a 2. pillér intézkedéseire szánt pénzügyi eszközöket 2013 után érezhetően emeljék meg. Azt is javasolja, hogy célirányosan már most a vidéki területek támogatását szolgáló projektek rendelkezésére álljanak azok az eszközök, amelyeket az EU jelenleg az export-visszatérítésekkel kapcsolatos piaci helyzet és a piacot egyéb módokon tehermentesítő intézkedések révén megtakarít.

7.6.9 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy tisztázza, konkrétan hol a határ az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) és az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) között. Az EGSZB aggodalommal látja, hogy a KAP második pillérét egyre inkább minden elképzelhető beruházás finanszírozási forrásának tekintik.

7.6.10 Az EGSZB mindenképpen üdvözlözi, hogy az EMVA-rendelet 3. tengelyével olyan intézkedéseket is lehet finanszírozni, amelyek kívül esnek a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás területén. Úgy véli azonban, hogy az ilyen intézkedéseknek felismerhető és nem mindössze konstruálható összefüggésben kell állniuk az elsődleges termeléssel. Az EGSZB elutasítja az olyan elgondolásokat, mint például a szélessávú kábelhálózat vagy a Galileo projekt finanszírozása. Erre a célra a klaszterikus regionális fejlesztési alapokat lehetne felhasználni.

7.6.11 A vidékfejlesztési intézkedések megvalósításakor az EGSZB szerint figyelembe kell venni, hogy a tagállami követelmények különbözősége miatt a szubszidiaritás értelmében lehetővé kell tenni valamennyi mozgásteret. A programok ezzel összefüggő tagállami társfinanszírozása jelentős mértékben hozzájárul az egyes intézkedések célirányos megvalósítása iránt érzett közös felelősségtudathoz.

Kelt Brüsszelben, 2007. október 25-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS